

נתן יונתן

איש מביט בבנו

איש מביט בבנו
ורואה בעינו את מה שהיה
ומה שהינו ומה שהיה כשהוא
עצמו כבר אינו
וכל המראה הזה איך ככה
כמו במכת-רעם
ומי למד את יגונו
אם הוא כשרש עץ
או הוא פאמירו
והזכרון יעירו אל חלקת-יער
אשר הוא והנער חצו
בסבכי-ארניה
או אל אותה פאת-שדה שכוחה
שהם היו אחרונה
לעת האסף המקנה
באסף השמש מן האדמה
שארית קרניה
ואין צועק ואין עונה
חרישית תאסף חלקת השדה
אל יגוניה
ורק אב ובנו הולכים
שניהם יחדו
ולא אש ולא עצים
ולא שם ולא שופר
ולא היתה עוד פאהבה ההיא
על עפר.

יוסף שריג

שיבה

לא צמאי מלחמה
אל הקרב הלכנו
אהבנו תמיד את הבית,
השמש, שדה הנפתח בנשמה
ושבנו עתה אליכם
פשוטים כתמיד
ורוח אין בנו.

התוכלו, רעים,
לחזק את אמה
במקומנו?

אברהם חלפי

תחלה בוכים

תחלה בוכים.
אחר-כך הבכי מתאבן.
אחר-כך זוכרים דבר אחד ויחיד:
את נפילת הבן.

ואין אומרים דבר.
או מדברים על גשם ועל מה-נשמע.
ועל משהו עוד. ועוד על משהו.
והאזן בין כה לא תשמע.

ושותקים.
וקמים מן הכסא. ויושבים. וקמים. ושוב.
ויודעים דבר אחד ויחיד:
לא ישוב.

"לב אל לב"

לא במצבות אבנים ועצים נחקק ונשמור זכר הגיבורים אלא ברחשי הערצה וגאון שיחיו בלב האומה לעולם ועד. הם העזו ויכלו ונפלו – ותפארת מעשיהם תעמוד לעולם, ושמותיהם הברוכים יאירו לבאים אחרינו באור הגבורה והנאמנות העזה כמוות.

ונתייחד בשעה זו גם עם ההורים השכולים שנתנו לעמם יקר – עלומים מופלא זה. אין תנחומים בפינו לחיי ההוד והעוז שנספו בעודם באיבם. אבל האמהות והאבות השכולים אינם בודדים ביגונם. עם גאול מרכין ראשו בפני אבלם החרישי והגאה.

אך לא ביער עצים אשר ניטע ולא במצבת – אבנים אשר נבנה ייחקק ויישמר זכר הגיבורים אשר נפלו על גאולת עמם ומולדתם. בלב העם היהודי, בלב כל בני ישראל בדורנו-אנו ועד סוף כל הדורות, יחיה זכר הגבורה והתפארת של הגיבורים אשר העזו ויכלו.

דוד בן גוריון

תן לנו כח

תן לנו כח שוב לשאת ברעדה על כפינו
את מגש הכסף - תפארת בנינו.
תן לנו כח – לשמוח
ולבכות - עד כלות.

תן לנו כח להכיל בתוך הלב האחד
את שכרון השמחה הגדולה ואלפי היגונות.
תן לנו כח להביט בעיני אלמנות בשכולן
לעמוד בדממה מול אין סוף צערן.
תן לנו כח - לשכוח
הנקם והדם.

תן לנו כח לשוב מן הטנק אל יום חג ויום חול
לזרוע חטה של מחר בשדה קרב של אתמול

תרצה

ורק מילה אחת תהפוך את זר הפרחים הצבעוני, לזר ריחני של חיוכים
ושמחה: "שלום".

והמילה "שלום" מתחבאת במילה להשלים. ולהשלים, אפשר רק עם מי
שאנחנו ברוגז, ושונאים. מי שהכאיב לנו.
ואין שלום.

ואין שולם.

ורק אם נדע להשלים, ורק אם ידעו להשלים, תצא המילה המיוחדת הזאת
מתוך מקום מחבוא ותביא חיוכים ושמחה על פנינו.

לאלה שאינם / בני מוזס

**לאלה שאינם איתנו כאן היום
לאלה שהלכו מבלי לומר לנו שלום
לאלה שאף פעם לא יהיה להם מקום**

**לאלה שנתנו תרתי משמע את כל הלב
על אלה שאני ואת וכל אחד חושב
לאלה שכעת אינם חשים עוד בכאב**

**לאלה שאהבנו, אוהבים ועוד נאהב
לאלה שאינם איתנו כאן עכשיו
לאלה שהשאירו כמה סימנים של כתב**

**החקוקים על אבן שיש
ומוכתמים בדם
לכל אלה לאלה שאינם . . .**

**מי יודע דרך השכול –
ליפא אהרוני, קיבוץ סעד**

מי יודע דרך השכול
נוחת לפתע, מבקיע את חומת הבית.
חותר מבעד לדלת
אינו מבחין,
בין אמא לאבא, בין אח לאחות, בין בת לבן. משאיר
אותם כואבים, דואבים, בודדים
אין לו מעצורים, אין לו רחמים.
הוא שובר, הוא מכה, הוא מצליף

מי יודע דרך השכול,
הוא צובע את השער בלבן, מכבה את המאור
בעיניים, משאיר קמטים על הפנים.
זורע עצב ויגון, מורט את העצבים, הוא חודר כליות
לב. מכרסם, פוצע, מכאיב.

מי יודע דרך השכול
פורץ בסערה, משבית כל שמחה.
מרבה תהיות, למה, מדוע.
אינו נותן מנוח בלילה וביום
גם אם נעלם, ולא נראה יותר
הוא שוכן בחדרי הלב
ואינו יוצא אף פעם.
אף פעם

מי יודע דרך השכול.

ילד שישיים ותשע / ילד בן □

אמא תראי, הטנק הזה
שלמעלה בציוור הוא של אבא
והוא יורה פגזים.
והטנק על ידו עם הכוכב
הזה של דגל ישראל ...
ויש מכונית משא ושם רואים
חייל גדול ועוד חייל ונורא
רעש ובלגן כי זאתי
מלחמה.
עכשיו אני רוצה דף חדש
אמא בואי תעזרי לי, אני
אף פעם לא מצליח –
אמא, איך מצייירים
שלום! ?!

ואת אפילו אינך יודעת שאינך,
וכך את שוכבת שם יפה כל-כך .
בתוך ההריסות הנוראות כל-כך ,
עטור מצחך בשערך הזהוב.
והטבעת מלטפת את כף ירך ,
ומי יחלץ אותך משם, ילדה יפה
ומי יהיו בלבם לכסות את פניך .
בשמיכה השחורה, הדוקרת,
ואת אפילו אינך יודעת שאינך
ונשמתך מרחפת מעל הכיכר מרובת הזרועות
ונשמתך חולפת מעל הארץ הזאת, מעל השדות
החרושים, הנפרשים.
ואת באה לאבא ואמא,
ואת יודעת כי הם יודעים, ואת רואה אותם שותקים ,
חבקי אותם, ילדה יפה,
כי עליך אבא ואמא בוכים.
כי עליך אנחנו בוכים.
כי עת השתיקה הגיעה.

מיריק גרזי

" אני כותב מתוך כאב. כאב של מי שחברו נפל בשדות המלחמה, בשדות
האימונים. כאבו של היורה, של הטועה, כאבו של המודה. כאבו של האשם,
של הקורבן. כאבו של מי שנותן את ימיו ואת לילותיו להתכוננות, למוכנות,
לשמירה על... לשמירה את... מתוך כאבו
אני לא מאשים איש, ואין לי טענה לא אל כלי הנשק ולא אל כלי הרכב,
הטילים, המוקשים, הכדורים, הרימונים, הפצצות לסוגיהן. אין לי טענות
ואינני מטיל אשם. אני האחראי לחילי. אני ורק אני, בחייהם ובמותם. ומת
איתם.

אני, שמתעורר שטוף זיעה בלילותי הקצרים ורואה שוב ושוב את כדור
המיקלע הטועה המפלח חזהו של אחד מטובי לוחמי, רואה אותו יוצא עם
נשמתו. אני שנזכר שוב ושוב בחיבוק האחרון שחיבקתי את גופתו של אחר
על כביש אספלט, מתפלש עימו בתוך שלולית דם בניסיון אחרון ונואש
אומר לעצמי: " לא, יותר לא יוכלו כתפיי לשאת את מצפוני, יותר לא אוכל
לשאת."

והיד האוחזת באת הנתקעת בערימת העפר ושולחת כף אדמה נוספת אל
קבר פתוח... "

אנא, אל תלמדונו חיי אדם מהם. הרי למדנו זאת בדרך הקשה. וכשתראו
אותנו עייפים עד כלות, מרוסקים לרסיסים קטנים, אוספים שברי נפשנו אל
תוך המשימות, אל תוך הצורך להמשיך וללכת הלאה- אל תאמרו דבר.
רק עימדו ושיתקו איתנו דקה אחת לזכר אחינו ששילמו ביקר להם- ולנו-
מכל.

א. לוחם. צנחן. מפקד